

ORHAN TÜRKDOĞAN'IN ETNİKLİK VE ETNİK GRUPLARA DAİR GÖRÜŞLERİ

Orhan Türkdoğan's Views On Ethnicity And Ethnic Groups

Doktora Öğrencisi, Ahmet BEKTAŞ

İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Bölümü, Malatya/TÜRKİYE

ÖZET

Etniklik, sosyal bir grubu ifade eden kavramdır. Sosyal bilimlerde etniklik olgusu önemli bir yere sahiptir. Etniklik, hem biyolojik hem de kültürel bir anlamı içerisinde barındırmaktadır. Türkiye’de etniklik kavramı ve etnik gruplar olgusu üzerine çalışmalar yapılmıştır. Yapılan çalışmalarda Türkiye’de etniklik ve etnik grupların önemli bir vasfa sahip olduğu tespit edilmiştir. Orhan Türkdoğan etniklik konularını üzerinde çalışma yapmış bir düşünürümüzdür. Türkdoğan’ın bu denli önemli bir yere sahip olmasında Türkiye’nin toplumsal sorunlarına eğilmiş olması yatmaktadır. Bizde çalışmamız boyunca etniklik ve etnik grupları Orhan Türkdoğan’ın fikirlerinden hareket ederek tasvir etmeye ve açıklamaya çalıştık. Türkdoğan, etnik grupları ele alırken kendini herhangi bir etnik gruba ait olduğunu hissedemeyen fertleri geniş bir yelpazede inceleme gayretinde bulunmuştur. Türkdoğan, etnik grupların Türk toplumuna uyum sağlarken nelerle karşılaştıklarını ve Türk toplumunun bu etnik gruplara karşı nasıl bir tavır sergilediklerini gözler önüne sermeye çalışmıştır. Türkdoğan, ülkemizdeki etnik grupların Türk toplumuna uyum sağlarken kendi adetlerini, geleneklerini de devam ettirdiklerini tespit etmiştir. Etnik gruplar, her toplumda farklı şekillerde kendilerine yer bulmuşlardır. Yapılan araştırmalar da Türk toplumunda oldukça daha fazla geniş olanaklara sahip oldukları bu çalışmada görülmektedir. Batı toplumlarında azınlık olarak görülen bu gruplar Türk toplumunda hoşgörüyle karşılanmışlardır. Buda Türk toplumunun diğerkâm bir yapıya sahip olduğunu gösterir. Kısacası, çalışmamız Orhan Türkdoğan’ın fikirleri perspektifinde Türkiye’de etniklik ve etnik grupların önemini üzerinde durulmuştur.

Anahtar kelimeler: Etnik, Etnisite, Etniklik, Etnik Gruplar, Azınlık, Orhan Türkdoğan

ABSTRACT

Ethnicity is the concept that expresses a social group. The phenomenon of ethnicity has an important place in social sciences. Ethnicity includes both a biological and cultural meaning. The concept of ethnicity and ethnic groups in Turkey were made to work on the case. In studies in Turkey it has been identified as having a significant characteristic of ethnicity and ethnic groups. Orhan Türkdoğan is a thinker who has studied ethnicity issues. Turkey lies in such a Türkdoğan be bent to have an important place in the social problems. Throughout our work, we tried to depict and explain ethnicity and ethnic groups based on the ideas of Orhan Türkdoğan. While dealing with ethnic groups, Türkdoğan made an effort to examine a wide range of individuals who felt that they belonged to any ethnic group. Türkdoğan tried to reveal what ethnic groups faced while adapting to the Turkish society and how Turkish society was acting against these ethnic groups. Türkdoğan determined that the ethnic groups in our country continue their customs and traditions while adapting to the Turkish society. Ethnic groups found themselves in different ways in each society. It is seen in this study that the researches have much more extensive opportunities in Turkish society. These groups, regarded as minorities in Western societies, were welcomed in Turkish society. This shows that Turkish society has a different structure. In short, our study focused on the importance of ethnicity and ethnic groups in Turkey in perspective Orhan Türkdoğan ideas.

Keywords: Ethnicity, Ethnicity, Ethnicity, Ethnic Groups, Minority, Orhan Türkdoğan.

1.GİRİŞ

Bu çalışmanın konusu, Türk sosyolojisinin önemli isimlerinden biri olan Orhan Türkdoğan'ın etniklik ve etnik gruplara dair temel görüşlerini tahlil etmektir. Çalışmamızda Türkdoğan'ın, Türkiye'deki etnik gruplara yönelik görüşlerini irdeleyeceğiz.

Türkdoğan, Türk toplumunda etnik grupların önemli bir yere sahip olduğunu ifade etmiştir. Dolayısıyla etnik gruplar, yaşadığımız coğrafyanın her kesiminde karşımıza çıkmaktadır. Bu gruplar artık

toplumumuzun ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Bu yüzden O. Türkdoğan, ülkemizde var olan etnik grupları tespit etmek için çalışmalarda bulunmuş ve onları yerinde incelemiştir.

Türkdoğan, etnik grupları incelerken öncelikle onların kökenlerini araştırmayı amaçlamıştır. Bu grupların hangi ülkeden ve milletten olduklarını, hangi sebeplerden dolayı Türkiye'ye geldiklerini? Türkiye'ye geldikten sonra ne tür durumlarla karşılaştıklarını tespit etmeye çalışmıştır. Türkdoğan, bu konuları tespit ve tasnif ettikten sonra, etnik grupların geldikleri bu yeni topluma uyumlarını da çalışmalarında ele almıştır. Türkdoğan, zaman geçtikçe bahsedilen bu grupların topluma adapte olduklarını belirtmiştir. Bunun beraber adapte olmayanların ise belli bir süre sonra başka ülkelere göç ettiklerinin altını çizmiştir.

Türkdoğan, ülkemize zor durumda kalarak gelen bu gruplara ülkemiz vatandaşlarının da hoşgörüsüyle yaklaştıklarını ileri sürmüştür. Ülkemize uyum sağlayan bu etnik gruplar, toplumla entegre olduktan sonra toplumsal ilişkilerde belirli roller almaya başlamışlardır. Birçoğu zaman geçtikçe devlet içinde yer almaya, ticaret yapmaya ve ülkedeki çoğu ülke insanının kazanamadığı statüleri elde etmeye başladıklarını belirtmiştir. Bu da bize göstermektedir ki, ülkemiz, etnik grupların üyelerinin hem bürokratik hem de ticari alanda statü kazanmasında hiçbir engel bulunmamaktadır. Bunun nedeni Türk toplumunun etnik gruplara karşı hoşgörülü olmaları ve onları kısa sürede benimsemeleridir.

Türkdoğan, etnik grupların geldikleri toplumların örf ve adetlerini devam ettirdiklerini, ancak yeni neslin zamanla bu değerleri unuttuklarını bizzat yaptığı mülakatlarda tespit etmiştir. Türkdoğan, bu yüzden eski neslin bu duruma karşı endişeli olduğunu gözlemlemiştir.

2.ETNİKLİK VE ETNİK GRUPLAR

Etnik grup olgusunun ne olduğunu açıklamadan önce etnikliğin ne olduğunu açıklamak gerekir. "Etnik (ethnik) kelimesi, Eski Yunanca da halk manasına gelen 'ethnos' kelimesinden türemiştir. Sosyolojik olarak etnik grup; biyolojik, genetik, kültür, din, tarih ve lisan bakımından içinde yaşadıkları toplumun çoğunluğunu oluşturanlardan ayrı bir yapıya sahip olan, kendini çoğunlukta farklı hisseden ve çoğunluk tarafından ezildiği kanaatine varan gruptur" (Seyyar, 2007). Diğer bir ifadeyle, "etnik veya etniklik kavramı, bir ferden veya sosyal grubun kimliğinin belirlenmesinde kullanılmaktadır. Etnik veya etniklik daha ziyade doğuştan sonra kazanılan eğitim, öğretim ve sosyalleşme süreci ile elde edilen bir kavramdır. Bu kavram, fert ve sosyal grupların başka ve fert ve sosyal gruplara göre yerini ve kimliğini tayin etmektir" (Erkal & Baloğlu & Baloğlu, 1997).

Etniklik kelimesini ilk defa Amerikan sosyologu David Reisman 1953'te kullanmıştır. Terim Amerika'da II.Dünya Savaşı sırasında İngiliz kökenli çoğunluğu Yahudi, İtalyan ve İrlandalı gibi grupları ayırmak amacıyla kullanılmıştır. Etnik grup ve etniklik kavramı ile bağlantılı tanımlamalar yapılırken genellikle sosyal yapının unsurları ele alınmıştır. Bu unsurlar dil, din, tarih ve kültür gibi unsurlardır (Keskinören, 1997).

Gordon Marshall'a göre, "etnisite, ait oldukları ve içinde özgün kültürel davranışlar sergiledikleri bir toplumda kendilerini diğer kolektif yapılardan farklılaştıran ortak özelliklere sahip olduğunu düşünen ya da başkaları tarafından bu gözle bakılan kişileri tanımlayan bir terimdir" (Marshall, 1999). Anthony Giddens ise, etnikliğin kültürel pratiklere ve belli bir toplumun insanlarını diğerlerinden ayırt eden görünümüne atıfta bulunur. Etnik grupların üyeleri kendilerini toplumda diğer gruplardan kültürel açıdan farklı görür, karşılığında da diğer gruplar tarafından farklı görülürler. Farklı özellikler bir etnik grubu diğerinden ayırt etmeye yardımcı olabilir ancak, bunlar arasında en bilinenler dil, tarih ya da (gerçek ya da hayali) atalar, din, giyim ya da süslenme tarzlarıdır. Etnik farklılıklar bütünüyle öğrenilmiştir; bu durum, bazı grupların nasıl sık sık yönetilmek için doğmuş ya da tembel vb. şeklinde değerlendirildiğini hatırladığımızda açık ortaya çıkan bir noktadır. Aslında etniklikle doğuştan olan hiç bir şey yoktur. Etniklik zamanla üretilen ve yinelenen, bütünüyle toplumsal bir olgudur. Toplumsallaşma yoluyla genç insanlar, toplulukların yaşam tarzlarını, normlarını ve inançlarını özümserler. Çok sayıda insan için etniklik bireyin ve grubun kimliği için önemlidir. Geçmişle süreklilik için önemli bir bağ oluşturur ve kültürel geleneklerin uygulanmasıyla canlı tutulur. Sosyologlar anlam açısından bütünüyle toplumsal bir olgu olduğu için etniklik terimini ırk kavramına oranla daha çok tercih ederler. Ancak, etnikliğe ve etnik farklılığa referanslar, özellikle 'etnik olmayan' bir normla zıtlık akla getiriyorsa sorun yaratabilir (Giddens, 2008).

Mustafa Erkal'a göre, etniklik, biyolojik olmaktan çok kültürel değerlere göre hakim gruptan bir çok alanda yaşama tarzı farklılığını ifade eder. Etniklik, ırkî değil kültürel dir. Etniklik kültürel dir. Dolayısıyla etniklik, kültürün bütün unsurlarını kapsar. Sadece dine, dile, örf ve adetlere, kısaca, kültürün unsurlarından sadece

birine göre etniklik belirlenemez (Erkal, 2005). Başka bir ifadeyle, "her ne kadar bazı kaynaklardan etnikliğin talihsiz bir kavram olduğu ve çoğu kere ırkla karıştırıldığı belirtilmekte ise de; etniklik, ana kültür kalıbından dilde, dinde, örf ve adetlerde, edebiyatta, mimaride, musikide sosyal hayatın her bir parçasında farklılığı ifade eder. Etniklik kültürel olduğuna ve kültürde organik bir bütün kabul edildiğine göre; kültürün unsurlarından sadece biriyle etniklik tanımlanamaz. Mesela sadece mahalli dil farkı etnisiteyi tarif edemez. Etniklikte biyolojik fark mutlak aranan bir fark değildir. Etnik grup kültürel açıklama gerektirir. Irkı gruplar ise, biyolojik genetik açıklamalara ihtiyaç duyurur" (Erkal, 2007).

Erkal, *Sosyoloji* adlı kitabında, etnik grupların kültürel bakımdan meydana gelebileceğini ve kültürel açıklama gerektirmesine vurgu yapmıştır. Irkî gruplar ise, fizikî ve genetik açıklamalara ihtiyaç duymuştur. Bu bakımdan ırkî grup ile etnik grubu eş anlamlı değildir. Etnik grup, içe açık olmaktan çok, dışa açık bir özellik kazanmıştır. Aslında tamamen içe dönük, dışarıyı reddeden sosyal grup bulmak da zordur. Etnik grubun oluşmasında dış göçlerin ve yurt dışına çalışmak için- mesela Türkiye'den Avrupa'ya gitme örneklerinde de olduğu gibi- yapılan dış coğrafi hareketlerin rolü vardır. Etnik gruplar, yabancı işgücü kaynaklı ve iki binli yıllara doğru Avrupa'nın yeni bir özelliği olarak ortaya çıkmıştır. Bunların dillerine ve kültürlerine saygı duyarak, hatta bunları eğitim ve öğretim programlarına sokarak bir uyum ve bütünleşme amaçlanmaktadır. Ancak Avrupa'daki gelişme ters işlemektedir (Erkal, 2014).

Erkal, Avrupa'da çok kültürlü ve çok etnikli bir yapılaşmanın doğuşu, Batı Avrupa ülkelerinin bir kısmının sömürgeci siyasetleriyle ilgili olarak görmektedir. II.Dünya Savaşı'nın milyonlarca insanın ölümüne sebep olması, ailelerin dağılması, milli sınırların değişmesi yeni siyasi yapılanmada çok değişik etnikliğe sahip toplulukların farklı ülke sınırları içinde kalmasına yol açmıştır. Harp sonrası Avrupa'da ticaretin gelişmesi ve 1960 sonrası yabancı iş gücünün çalışma hayatında yer alması, bu ülkelerdeki nüfus artış hızının düşüklüğü, yerli halkın genel nüfus içindeki oranını düşürmüştü, yabancı kaynaklı nüfusun oranını yükseltmiştir. Yabancı kaynaklı nüfus, misafir işçi olmaktan çıkmış, yerleşik hale gelmiş ve ev sahibi ülkelerin hoşuna gitmese de etnik özellik kazanmıştır. Böylece, bu ülkelerin bir kısmı çok kültürlü ve çok etnikli olarak anılmaya başlanmıştır. Başka ülkelerde etnik soruna bel bağlayanlar kendi bünyelerindeki yeni etnikleşmeyi görmemezlikten gelmiş, yabancı kaynaklı nüfusa ırkçı ve eritmeci politikalar düzenlemişlerdir. Çok kültürlülük ve etniklik bir fazilet, üstünlük işareti veya çağdaşlaşma göstergesi değildir. Böyle yapılarda aksini iddia edebilmekte zordur. Bu özellikleri gösteren ülkeler için çoğulculuk, çok kültürlülük ve etniklik bir güç kaynağı teşkil edebilirken, daha homojen yapılarda ise çok kültürlülük zorlamaları bir güç kaynağı değil, ama çatışma kaynağı olabilmektedir. Homojen olmayan toplumlarda çok kültürlülük politikalarının uygulanması da hâkim kültürün reddedilmesi anlamını taşımaz. Hâkim ve kurucu unsur dışlanarak veya yeni kurucu unsurlar aranarak çok kültürlülük uygulanmamaktadır (Erkal, 2014).

Etnik gruplar, son yıllarda gittikçe önem kazanan ve üstünde en çok tartışılan kavramlardan birisidir. Etnik gruplar, günümüzde sorun teşkil ederler. Etnikliğin politik boyutunun uluslararası ilişkilerde devletlerin birbirine karşı kullandığı kozlardan biri olarak kullanılması kelimenin göreceli olarak tanımlanmalarına yol açmaktadır. Etnik grupların tanımının yeterince açık yapılamaması, kavramın kendisinden kaynaklanan belirsizlik, siyasilerin kavramı kullanmaları ve uluslararası ilişkilerde yanlış kullanımlar terimin herkese göre farklı değerlendirilmesine yol açmıştır.

Etnik grup ve etniklik ulus-devlet denkleminin gelişiminden sonra doğmuştur. Çünkü modern devlet kavramının oluşumundan evvel var olan imparatorluklar çok milletli bir toplum yapısına sahiptiler. Bu yapı birçok kültürü bünyesinde barındırabilecek özelliğe sahipti. Bu yapı Osmanlı İmparatorluğu'nda padişahlık, Büyük Britanya'da krallık, Çin gibi uzak doğu ülkelerinde imparatorluk, Rusya'da ise Çarlık şeklinde kendini gösteren bir yapı mevcuttu. Yönetimin değişmesi ancak başka bir ailenin iktidarı ele geçmesiyle mümkündü. Böyle bir yönetim biçiminde elbette ki, modern manada etnik ilişkileri bulmak mümkün değildir. Çünkü toplumlar arasındaki ilişkiler sınırlıydı. Teknolojinin gelişimi, büyük savaşlar, büyük göçler ve modern manadaki devlet kavramının ve bununla bağlantılı olan ulus bilincinin gelişimi sosyal dünyaya geç açılan sosyal grupları da etkilemiştir. Bu etkilenme daha büyük sosyal gruplara nazaran daha geç gerçekleşmiştir. İmparatorlukların yıkılması sonucu oluşan ulus devlet yapılanması devlet coğrafyası içinde baskın bir yapı olan sosyal grubun ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Devlete olan hakimiyet diğer grup ile paylaşamayacağından baskın ve etnik azınlık gruplarının doğmasına sebep olmuştur. Modern devlet kavramı içinde bu şekilde oluşan etnik gruplar devlet içinde özümsememiş topluluklar olarak kalmışlardır (Keskingören, 1997).

19. yüzyıldan itibaren modern devletler etnikliği seküler bir homojen toplum inşası için araç olarak görmüşlerdir. Devlet içinde bir etnik köken, tüm grupları kapsadığı varsayılan ortak bir tarih, tarihi bir dil ve soy bağı etrafında anlamlandırılmıştır. Bu bağlamda, etnik köken salt tarihsel bir temeli ifade etmiş ve ırkla özdeş tutulmaya başlanmıştır. Fakat 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ulusçuluğun bir inşadan ibaret olduğunu iddia eden araçsalcı ulusçuluk kuramlarıyla birlikte ulus ve etnisite kavramları üzerine ortaya çıkan tartışmalar, toplumlar içinde homojenliğin doğal olmadığına yönelik itirazların dile getirildiği bir sürecin başlangıcını oluşturmuştur. Bu aşamadan sonra artık genel düşünce, geniş teritoryal ulus devletlerin nüfusları, hemen hemen değişmez biçimde ortak bir etnik köken iddiasında bulunamayacak kadar heterojen yapıdadır. Toplumların gerçekte heterojen bir ilişkiler ağı içinde olduklarına yönelik iddialar, insanlığın geçmişi ile de desteklenmektedir (Say, 2013).

3.TÜRKDOĞAN'IN TÜRKİYE'DEKİ ETNİK GRUPLARA YÖNELİK FİKİRLERİ

Türkdoğan, Türk sosyolojisinde birçok alanda çalışmaları olan önemli bir sosyologumuzdur. Türkdoğan, sanayi sosyolojisi, siyaset sosyolojisi, sağlık sosyolojisi, kültür sosyolojisi, kimlik sosyolojisi ve çağdaş Türk sosyolojisi alanında ciddi eserlere imza atmış bir sosyologumuzdur. Onun çalışmalarında etniklik ve etnik gruplar konusu önemli bir yere sahiptir.

Türkdoğan'a göre, günlük hayatta etnik gruplar önemli bir yere sahiptir. Dünyanın hemen hemen her geniş bölgesinde, insanoğlunun etnik grup değiştirme ya da yıkma çabalarına şahit oluruz. Hindistan'da milliyetçi ve dini değerlere bağlı olarak büyük ve çoğunlukla şiddetli bir Hindu-Müslüman çatışması yaşanmaktadır. Güney Afrika'da aynı değerler ten rengi ayrımının da ilavesi ile çeşitli etnik gruplar arasındaki ilişkilere nüfuz etmiştir. Filistin'de ise, etnik çatışmanın izleri günlük hayatta müşahade edilebilmektedir. Bununla birlikte dünyanın bazı bölgelerinde farklı etnik gruplar arasında nispeten barışçı düzenlemelerden söz edilebilmektedir. Latin Amerika, Çin, Sovyet Rusya bu tür ülkelerdendir. Avrupa'da ise Nazi Almanyası bir etnik grubu etnik saflık adına imha edebilmektedir. Bu problemin Amerika Birleşik Devletleri'nde özel bir önemi vardır. Amerika Birleşik Devletleri'nde geniş ölçüde dışarıdan gelenlere yönelik bir asimilasyon süreci söz konusudur. Başka hiç bir modern ve geniş millet böylesine farklı özellikleri, farklı dil, din ve kökenleri olan halkları bir araya getirmekte başarılı olamamıştır. Ancak Amerika'daki önyargılı muamele ve demokratik ideallerle pratikteki uygulamalar arasındaki uçurumlar bu alanda son yıllarda pek çok araştırma yapılmasına yol açmıştır. Çeşitli ayrımcılık aleyhtarı özel kuruluşlar, bazı kamu kuruluşları okullar, kiliseler ve diğer örgütler, etnik gruplar arası ilişkilerdeki tansiyonu ve çatışmaları teşhis etmek ve çözülmesine yardımcı olmak için sosyal bilimcilerin tavsiye ve yardımlarına ihtiyaç duyar hale gelmişlerdir (Türkdoğan, 2006).

Türk sosyolojisi zengin bir birikime sahip olmasına karşın etniklik konusu üzerine yeteri kadar çalışmalar yapılamamıştır. Avrupa, Afrika ve Asya gibi üç büyük kara parçası üzerinde hüküm süren Osmanlı Devleti herhangi bir kavim asabiyesine kapılmadan çok değişik soy, kültür, kan ve dil halklarını birlikte uyum içinde tutabilmiştir. Milletlerin tarihinde bu durum ender rastlanan bir zenginlik örneği teşkil etmektedir. Aynı zamanda azınlık ve etnik gruplar arası kültür temasları da yeni oluşumlar ortaya koymaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde azınlıklar ve etnik gruplar sosyolojisi, sosyolojinin bir yan disiplini olarak önemli bir yere sahiptir (Türkdoğan, 2003).

Türk sosyolojisi içerisinde etniklik konusu üzerine çalışmalar yeni yapılmaya başlamıştır. Etniklik meselesi, daha önce yeterince irdelenmemiştir. Etnik farklılaşma her şeyden önce bir toplum içindeki azınlık- çoğunluk ayrımıyla yakından ilgilidir. Bir milletin siyasi denetiminde kendi milliyet grubu hakim durumda ise fert bir çoğunluk grubunun üyesidir. Eğer ferdin mensubu bulunduğu milliyet grubu hakim durumda değilse, o zaman bu fert azınlık grubunun üyesi sayılmaktadır. Böyle bir ilişkiler sisteminde sadece azınlık grubu, etnik grup olarak kabul etmek sosyologlar arasında tercih görmektedir (Türkdoğan, 2003).

Türkdoğan göre, "etnik gruplar tarihte ulus olabilmiş toplumların kalıntılarından, uzantılarından ya da azınlıklardan ayırmak gerekmektedir. Etnik gruplar bir ulus oluşturabilmek için türlü koşulları yerine getirmişlerdir; ama bir ulusun en önemli bir özelliğinden yoksundurlar. Bir ulusun varlığı için gerekli maddi ve tarihi temelden yoksundurlar. Belli bir ortak dil, ortak geçmiş, bu geçmişe bağlılık, ortak bir kültür etnik gruplarda da gözlenebilmektedir. Bütün bu olayların varlığının bir ulus oluşturmaya yetmediğini etnik gruplar bizlere göstermektedir. Toplumlar arası ilişkilerde belli bir yer bulamamanın, görev üstlenememenin getirdiği boşluk, etnik grupları uluslardan ayırmaktadır" (Türkdoğan, 2006).

Türkdoğan, Türkiye'de etnik grupları, çeşitli bölgelerde yaptığı alan çalışmalarıyla tespit etmiştir. Türkdoğan, ülkemizde 13 etnik gruptan bahsetmiştir. Bu etnik gruplardan ilki, *Süryaniler*'dir.

Türkdoğan, Süryanilerin Türko-Semit bir toplum olduğunu belirtmiştir. Semit toplumlar Ortadoğu menşelidirler (Türkdoğan, 2006). Semit toplumlar günümüzde Yahudi ve Arap toplumlarının atalarıdır. Bunların bir grubuna da Aramik toplumlar adı verilmektedir. Aramice Hz. İsa'nın devrinde konuşulan İbranice'nin bir koludur (Türkdoğan, 2001). Türkdoğan'a göre, ülkemizin belirli yörelerine yerleşmiş bulunan Süryani topluluğu Türko-Semitlerdir. Türko Semitler, Türklerden ayrı bir millet değil Türki bir cemaat özelliği göstermektedir (Türkdoğan, 2006). Zira zamanla Türkler ile sosyo-kültürel, ekonomik vd. alanlarda iletişimi ve ticareti olan etnik gruplar, içerisinde buldukları coğrafyanın ve insanların kültürlerinden etkilenmişlerdir.

Türkdoğan'a göre, "Süryaniler, Ortodoks, Katolik ve Protestan olmak üzere üç mezhebe ayrılmış bulunmaktadır. Ülkemizde en çok rastlanan Ortodoks Süryanilerdir; bununda miktarı 1.530.000 civarında tahmin edilmektedir. Süryani Ortodoks patrikliği 1959 yılından beri Şam'da bulunmaktadır. Katolik Süryaniler ise 2.000 kadardır. Patrikliği ise Beyrut'tadır. Protestan Süryaniler Dünya'da ve Türkiye'de sayıları son derece azdır. Bunlar da daha ziyade Ortodoks Süryani'lerin bir kısmının Protestanlığı tercih etmeleri sonucu oluşmuştur. Süryani liderlerinin tahminlerine göre, günümüzde dünyada 390.000-400.000 arası Süryani bulunmaktadır. Süryanilerin en çok buldukları ülkeler Amerika, İsviçre, Almanya, Hollanda, Arjantin, Brezilya, Hindistan ve öteki Batı ülkeleridir" (Türkdoğan, 2006).

Türkiye'de yaşayan Süryaniler, 1960'lı yıllardan itibaren bir göç dalgasının içine girmiş bulunmaktadırlar. Dini liderleri, otuz yıl içinde her 30 Süryani'den 19'unun göç ettiği görüşündedir. 1950'de Mardin'de 50.000 Süryani yaşarken bugün bu rakamın 2.500'lere kadar düştüğü ileri sürülmektedir. Bu göçün hızlanmasında son yılların terör eylemlerinin büyük payının bulunduğu bilinmektedir. Göçler, ilçelerden ilkin merkez illere, oradan da büyük kentlere özellikle İstanbul'a yönelmektedir (Türkdoğan, 2006).

Türkdoğan'a göre, Süryaniliğin tarihi gelişim süreci içerisinde Asya Türkleri arasında yayılma faaliyetlerine de rastlamaktayız. Genellikle Nesturi din yayıcıları, Yunan medeniyetiyle donatılmış Süryani rahipleri vasıtasıyla, Yunanca ve Süryaniceden Uygurcaya çevirme yoluyla belli bir edebiyat aşımışlardır. Uygur kültürü İran'dan Maniheizm'i almış, Akdeniz Havzasından Süryani rahipleri ve Soğdlar aracılığıyla Nesturi Hristiyanlık ve Hellenistik edebiyatı tesiri altında kalmıştır (Türkdoğan, 2006).

Türkdoğan, kadim Hristiyan topluluklar olan Süryanilerin ibadet biçimlerinde, İslami inanç sistemine benzer davranış kalıplarına rastladığını ifade etmiştir. Bunlar günümüz Hristiyan'larının ibadet tarzlarından kısmen farklı bir görünümü olduğunu ifade ederler (Türkdoğan, 2001).

Türkdoğan'a göre, etnik gruplardan bir diğeri, *Malakanlar*'dır. Malakanlar, aslında Rus kökenli kapalı bir topluluktur. Malakanlar, 1917 Devrimiyle tercih hakkını kullanarak, Rusya'ya gitmeyip Kars'ta yaşantılarını sürdürmeyi tercih etmişlerdir. Bu nedenle, cemaat komünizme karşı çıkmış, geleneklerine bağlı, dini bir grup olarak kalmayı tercih etmişlerdir (Türkdoğan, 2006).

Malakanizm, Rusların resmi Yunan Ortodoks kilisesinden yaklaşık 300 yıl kadar önce ayrılmış bulunan bir Rus sektizmidir. Bu büyük ayrılık için bazı gerekçeler ileri sürmüşlerdir. Bunların en dikkat çekicilerinden biri sonradan isimlerine simge teşkil edecek olan olaydır. O tarihlerde Rus halkının inançlarına göre haftada iki gün süt içme hakları vardır. Ancak topluluk böyle bir inanca karşı çıkarak haftanın her gününde de süt içilebileceğini ileri sürmüşlerdir. İşte tarihi bu ayrılık bu noktadan başlamıştır. Bu ayrılıkla beraber Malakanlar şiddetli işkence ve ıstıraplarla dolu bir hayat sürmüşlerdir. Rus yöneticiler tarafından Kafkas dağlarının güney kısımlarına sürülmüşlerdir (Türkdoğan, 2006).

Malakanların inanç sistemleri, Hristiyan ve Yahudi inanç sistemlerinin bir sentezidir. Kutsal kabul edilen Güneş Kitabı, bu sentezin izlerini taşır. Peygamberleri Maksimdir. O, Tevrat, Zebur ve İncil esaslarına göre yeni bir din ortaya koymuştur. Hristiyan inancına göre, domuz yemeleri gerekirken yememişler, sırf Tevrat yasakladığı için domuz etini haram saymışlardır. Tevrat'ın on emri Molokanizmin esas ilkesini oluşturmuştur (Türkdoğan, 2006).

Malakan cemaatinde sosyal kurumlara gelince, bir etniklik hatta azınlık norm ve değerler sistemini belirleyen unsurların yansıdığı farklı bir oluşumla karşılaşırız. Malakan klanı, aynı soyda gelmiş boylardan ibarettir. Aynı boydan olanlar birbirleriyle yakın akrabalık bağlarıyla bağlıdırlar. Malakanlar'da ailenin

temeli evlenme süreciyle gerçekleştirilir. Çünkü Güneş Kitabına göre zina haramdır, evlenme kutsaldır. Evlenmenin temelinde cemaatin örf, töre ve geleneklerinin önemli rolü vardır (Türkdoğan, 2006).

Türkdoğan'ın incelediği diğer bir etnik grup ise, *Kazaklar*'dır. Türkiye'de Kazaklar, Manisa'ya Doğu Türkistan'dan gelip yerleşen bir etnik gruptur. Kazaklar sadece Doğu Türkistan halkının bir kısmını oluşturur. Türkiye'de de kendilerini Türkistanlı terimi altında adlandırmışlardır (Türkdoğan, 2006).

Kazak Türkleri, 1949 yılında Çin'in komünistleştirme ve emperyalist politikası karşısında yurtlarını terk etmeye karar vermişlerdir. Uzun ve yıpratıcı mücadeleler sonucu 50.000 kişilik bir kafileden sadece 350 kişi, 1951 yılında Hind hudutlarına kavuşmuştur (Türkdoğan, 2006).

Kazaklar, göç esnasında göçü yönlendirecek liderlere ihtiyaç duymuştur. Bu liderler, Ali Beg Hakim ve Hamza Uçar'dır. Felaket günlerinde Ali Beg Hakim'in grup önderliği çevresinde toplananlar, Hindistan sınırlarından itibaren de onu terk etmemişlerdir. Kazaklar kentleşme süresince de liderlerini yanlarından ayırmamışlardır. Ali Beg Hakim bir halk lideriydi. Hamza Uçar'a gelince o da çocuk yaşlardan itibaren pratik zekasıyla Kazak halkı tarafından liderlik yolunu açılmıştır. Bu iki lider Salihli'nin kalkınmasında önemli rol oynamışlardır. Aynı zamanda bunlar kentleşme, sanayileşme ve ticarete dönük ilişkilerde halka öncülük etmişlerdir (Türkdoğan, 2006).

1989'da komünizmin yıkılması ve Türk cumhuriyetlerinin kurulmasından sonra Kazakistan ile ticari ilişkiler yoğunlaşmıştır. Salihliden Kazakistan'a gidenler bağlantılarını güçlü bir biçimde kurmuştur. Kültürel ve sosyal ilişkilerde aynı düzeyde devam etmektedir (Türkdoğan, 2006).

Kazaklar, İslam dinine tabidirler ve İslamiyetle bütünleşmişlerdir. Çocuklar okumaya başlamadan önce Kuran terbiyesine tabi tutulmuşlardır. Kazaklarda din, kimliklerini korumada önemli bir yere sahip olmuştur (Türkdoğan, 2006).

Türkdoğan, Türkiye'de etnik grupları incelerken *Yezidilik* etnik grubundan söz etmiştir. Ona göre, Yezidilik, Batılı kaynaklarda Musul'dan Kafkasya'ya uzanan bölgedeki yaşayan insanları ifade etmek için kullanılmıştır. Bu alanlar; Musul, Van, Diyarbakır ve Bitlis'tir. Yezidilerin nüfusları ise, 50.000 civarındadır (Türkdoğan, 2013).

Yezidilik sözcüğünün Zerdüştlük dininden önce gelen eski İran dininde Hayır tanrısını ifade etmek için kullanılan olan -İzd- veya -Yezdan- kökünden türediğini ileri süren görüşler çoğunluktadır. Yezdan Farsça tanrı anlamına gelmektedir. Yezidiler dini sistemde özellikle rahiplik hususunda İslami bir tipe yakın olmalarına rağmen ve Hz. Muhammed'i ve Hz. İbrahim'i peygamber olarak tanımlarına rağmen Müslüman değildirler. Aynı şekilde, Baptizm geleneğine sahip olmalarına ve Hz. İsa'ya melek tarzında bir insan olarak bakmalarına karşın Nesturi de değildirler (Türkdoğan, 2013).

Yezidiler, Hz. Adem peygamberi ilk ataları olarak görmüşlerdir. Hz. Adem'den sonraki ataları ise Ez-da 'Tanrı Verdi'dir. Yezidiler, kendi soylarından olmayan birinin bu mezhebe girebilmesini mümkün görmezler, çünkü onlara göre Yezidi soyu temizdir, üstündür. Onlar saf olarak Hz. Adem'in kanından yaratılmışlardır. Oysa diğer insanların kanında Havva'nın kanıda vardır. Yezidiler tanrısal varlığın iyilik ve kötülük şeklinde ikiye ayrıldığını kabul ederler. Tanrının iyiliği, şeytanın ise kötülüğü temsil ettiğini, tanrı ile şeytan arasında sürekli bir çekişme bulunduğu inanırlar. Bu çekişmeye Tanrı'nın başlangıçta kendisiyle eşit nitelikler taşıdığı halde kısılandı için şeytanın kutsal niteliklerinden ve cennetten uzaklaştırılmasına yol açtığına inanırlar. Bundan dolayı şeytana aşırı bağlılık gösterirler ve onun gücünü arttırarak tanrının gücünü alt edeceğini ileri sürmüşlerdir (Türkdoğan, 2013).

Yezidilerde Allah ve Kur'an lafızlarının okunduğu mescitlere girmek yasaktır. Yezidilik bir dindir, peygamberi ve kurucusu da Adi bin Misafirdir. 1075 yılında Lübnan'da doğmuştur. Babası bir din adamıydı ve soyu da Emevi Halifesi Mervan el-Hakime dayanıyordu (Türkdoğan, 2013).

Macarlar, Türkdoğan'ın üzerinde durduğu etnik gruplar arasında yer alır. Ona göre, Macarlar, Türkiye'de bulunan diğer bir etnik gruptur. Tarihi gelişim içinde Macarlarla Türkler arasında kültür ve soy birliği ilişkisi vardır. Avrupa haritasında ortaya çıkan bu yakınlık, tarihi bağlılık Osmanlı döneminde önemli yaklaşımları hazırlayacaktır. Tarihimizde Macar-Türk yaklaşımlarının izleri günümüzde Macarköy ve mahalle kuruluşlarını da gündeme getirmiştir. Ülkemizin hemen hemen birçok yöresinde Macarlar ailesine veya Macarlar köyüne rastlamaktayız. Bu durum yaygın bir yapıyı ortaya koyar. Türkdoğan, Alanya ve Antalya yörelerinde bu duruma dikkatlerimizi çekmektedir (Türkdoğan, 2006).

Macarköylülere hakim olan görüş kendilerini bir etniklik şuuru içinde görmemeleridir. Onlar, Orta Asya'dan gelmişler ve Mersin-Anamur bölgesine yerleşmişlerdir. Fiziki yapılarında yerli halktan ayrılan bir tarafları yoktur. Köydeki gençler kendilerini bir Macarlı olarak algılamakta, fakat bununla Türklüğü özdeşleştirmektedirler. Hemen hiçbir hususta Macar olgusunu Türklük'ten ayırmamaktadırlar. Topluluk İslam'la bütünleşmiştir. Herkes dininde ve diyanetinde işlerini yürütmektedir (Türkdoğan, 2006).

Türkdoğan, Türkiye'deki bir diğer etnik grubun *Estonlar* olduğunu ileri sürmüştür. Türkdoğan, etnik bir grup olan Estonlar'ın Kars'a 5 km uzaklıkta olan Karacaören Köy'ünde yaşadıklarını tespit etmiştir. 1970 nüfus sayımlarına göre, bu köy 84 hanedir ve 620 kişiden oluşan bir sayıya sahiptir. Köyün bir mahallesi Estonlara ayrılmıştır. Diğerleri ise yerli halktır. Türkdoğan, bir Estonla yaptığı mülakatta Estonlar'ın, kendi ülkeleri olan Estonya'da yaşarlarken Alman çiftlik sahiplerinin baskısına dayanamayarak, 60 hane olarak, Rusya'ya kaçtıklarını, burada bir yıl yaşadktan sonra Ruslar'ın kendilerini o zaman Ruslar'a ait olan Kars Köyüne yerleştirdiklerini söylemiştir (Türkdoğan, 2006).

Köydeki kilise 1912 yılında Eston köylülerinin yardımı ile Kars'taki Rus ustalar tarafından yapılmıştır. Kilise aynı zamanda ilkokul olarak da kullanılmıştır. Kilise 1917'de Ermeniler tarafından tahrip edilmiştir. Bir süre sonra Türk hükümeti binayı yeniden inşa ettirerek ilkokul haline getirmiştir (Türkdoğan, 2006).

1917 devrimine kadar ülkemizde yaşayan Estonlar, bu tarihten sonra da ülkemizde yaşamayı tercih etmişlerdir. Bir bölümü ise Batum'da, Bakü'de ve Tiflis'de yaşayan soydaşlarına katılmışlardır. Bu gibi nedenlerden dolayı ülkemizdeki Estonlar'ın sayısı her geçen gün azalmaktadır (Türkdoğan, 2006).

Türkdoğan'a göre, Türkiye'de var olan bir başka etnik grup, *Romanesler*, yani *Çingeneler*'dir."Devlet İstatistik Enstitüsü nüfus tespitlerinde Çingeneler'e ait bir kayıta rastlamıyoruz. Ancak bazı tespitlere göre; 1960-1970 yılları arasında ülkemizde bulunan Çingeneler göçebe olarak 10.633 kadar tahmin edilmektedir. Bu miktara İstanbul dahil edilmemiştir" (Türkdoğan, 2006). Türkdoğan, Romanesler'i İzmit'e bağlı Gebze ilçesinde araştırmıştır. Çünkü burası İstanbul'dan sonra büyük ölçüde Çingene nüfusunu barındıran bir yöreyi teşkil etmektedir. Gerek göçebe gerekse de yerleşik olmak üzere ülkemizin her yöresinde Çingenelere rastlamak mümkündür. Fakat sosyo-antropolojik anlamda Türkiye'de Çingene'ler üzerine yapılmış sistematik bir araştırma mevcut değildir (Türkdoğan, 2006).

Gebze'de yerli halkla Çingeneler arasında ilişkiler son derece olumludur. Genellikle Gebzeli'ler kendilerini uyumlu sorunlu olmayan bir topluluk olarak kabul etmektedirler. Erkekler genellikle seyyar satıcılık, kadınlar ise bohçacılık ile geçimlerini sağlamaktadırlar (Türkdoğan, 2006).

Romanesler, Sünni İslam olduklarını, namaz kılanlarının bulunduğunu, hiçbir ayırım yapılmadan yerli halkla birlikte aynı mezarlıklara ölümlerinin gömüldüğünü söylemişlerdir (Türkdoğan, 2006).

Türkdoğan'ın araştırmalarına göre, Türkiye'de yaşayan etnik gruplardan bir diğeri, *Polonezler*'dir. Polonezköy, 1842 yılında Polonya'nın Rusya, Avusturya ve Prusya tarafından bölüşülmesinden sonra dünya haritasında olmadığı dönemlerde kurulmuştur. Polonezliler hoşgörü kültürümüzün ve toplum yaşantımızın canlı bir örneğidir. Yumuşak bir kültür dokusuna sahip olan İstanbul kentimizde, tüm değerler sistemi ve inançlarını kullanmak suretiyle yaşamalarına devam etmişlerdir (Türkdoğan, 2006).

Başlangıçta Osmanlı geleneğinde köyün adı Çingene Konak iken daha sonraları Adampol olmuştur. II.Dünya Savaşı'ndan sonra da topluluk arasında Polonezköy adı kullanılmaya başlamıştır. 1975 genel nüfus sayımına göre Polonezköy'ün nüfusu, 196'dır (Türkdoğan, 2006).

Polonezlerin bir kısmı eğitim-öğretim bir kısmı da iş alanları nedeniyle köy dışında yaşarken diğeri bir kısmı da yurt dışında aynı çizgiyi izlemektedirler. Zenginleşen iş tutan bir kısım Polonezliler de Etiler veya İstanbul'un benzeri semtlerinde yaşamlarını sürdürmektedirler (Türkdoğan, 2006).

Türkdoğan, Polonezler'in Hristiyan olduklarını tespit etmiştir. Ancak bunların gitgide ticarete yoğunlaşmalarından dolayı dini arka plana attıklarını gözlemlemiştir. Cemaatte danışma çerçevesini temsil eden kişiler, pazar merasimlerinde kiliseye ibadet için giden kişilerin sayılarının git gide azaldığını ifade etmişlerdir. Ancak ne olursa olsun Polonezköylüler dindar insanlardır. Bunu evlerindeki Hristiyanlığın sembollerinde, yaşantılarında, kimliklerinde ve köklerine yönelik davranışlarında her an gözlemek mümkündür (Türkdoğan, 2006).

Türkdoğan, etnik grupları incelerken *Zazalar ve Kürtler'den* de bahsetmiştir. Zazalar ve Kürtler, tarihsel süreç içinde Doğu ve Güneydoğu yöremizde yaşayan dil kökenli etnik gruplardır. Zazalar, Batman,

Diyarbakır, Urfa, Tunceli, Bingöl, Elazığ, Erzincan, Sivas, Muş ve Adıyaman olmak üzere bir kültür kuşağı oluşturmuşlardır (Türkdoğan, 2008). Kürtler ise, Doğu ve Güneydoğu illerimizin dışında İran, Irak ve Suriye toprakları üzerinde bulunurlar. Ayrıca İsrail'de 100.000 civarında Yahudi Kürtlerin olduğu da bilinmektedir.

Zazalar, nüfusu tahminen 4-6 milyon olan bir halk olarak Doğu Anadolu'nun Fırat ve Dicle su havzasında yaşarlar (Türkdoğan, 2008). Zazaca çoğunlukla Kürt etnik kimliği altında tanımlanmıştır. Zazaca'nın Kürt lehçesi olduğu yönünde bir temayül vardır. İrani dillerin dilbilim dalı olan İranoloji'ye göre, Zazaca bir Kürt lehçesi veya dili değil, başlı başına bir dildir. Kürtlerin siyasi ve sayısal olarak Zazalar'dan daha üstün olması, Zazalar'ın ve Zazaca'nın varlığı konusunda epey bir dezavantaj oluşturmuştur. Zazaca hakkında siyasette ve halk arasında, özellikle Batı Anadolu'da yaygın olan Kürt Lehçesi diye bir tanımlama vardır. Fakat özellikle son yıllarda yavaş yavaş açığa çıkan araştırmaların ve dergilerin sayesinde bu görüş değişmektedir (Türkdoğan, 2008).

Zazaların din anlayışında hemen hemen yarısının Alevi yarısının da Sünni olduğu görülür. Sünni kesimde ayrıca Hanefi ve Şafii Zazalar da mevcuttur. Özellikle Alevi-Sünni ve Hanefi-Şafii farklılığı Zazalar'ın şivelerine, kültürlerine ve yaşam tarzlarına yansımıştır (Türkdoğan, 2008).

Zazalar, kendilerini Kürtlerden farklı olarak görmektedirler. Zazalar'ın Kürt olduğuna inanan hiçbir Zaza hemen hemen yoktur. Zazaların Kürt olarak gösterilmeleri geçmişte Doğu isyanlarında, günümüzde de bölücü terör itibarıyla, Türkiye Cumhuriyet'i karşıtı bir ittifak olarak benimsenmiş ve müessir de olmuştur. Bununla beraber Kürtçü teorisyenler, Zazaların, Zaza kimliğine sahip çıkmalarını, Kürt milliyetçiliği karşıtı bölücü bir hareket olarak nitelendirmişlerdir. Zazalara göre, Kürtler Zazaları asimile etmektedirler. Zazalara göre Kürtler Türklerin kültür politikasından şikayetçidir. Ancak Kürtlerinde kendilerine aynı şeyi yaptıklarını ifade etmektedirler (Türkdoğan, 2008).

"Geçmişte yürütülen terör eylemlerinin adım adım yeniden hortlatılması sınır ötesi Kürt devletinin Genişletilmiş Orta Doğu Projesi kapsamı içinde gündeme getirilmesi, ulusallık kimliğini yitirmiş bir aydın muhalefetin milli direnci törpüleyen girişimleri gibi son derece tehlikeli atılımların kol gezdiği bir dönemde, yetkili makamların 4 bin polisin kontrolü altında, siyasal kürtçülerin başkenti olarak vurguladıkları Diyarbakır'da Kürt sorunundan söz açmaları, toplumsal depresyonu daha da tehlikeli boyutlara itmekle kalmaz, ülkemizi bir kaosun içine de sürükleyebilir" (Türkdoğan, 2001).

Son olarak, Türkdoğan, Türkiye'de etnik gruplar olarak *Gürcü*, *Abhaza* ve *Çerkezler*'den söz etmiştir. Türkdoğan, Gürcü, Abhaza ve Çerkezlerle ilgili tespitlerini çoğunlukla Geyve'ye bağlı Boğazköy ve Kışlaçayı köyünde yapmıştır. Boğazköy tamamen Kafkasya ve Karadeniz Kökenli muhacirlerden oluşmaktadır. Köy 40-50 hane olup nüfusu, 250-300 arasındadır. Köy sakinleri genellikle Gürcü ve Abhaz Kökenlidir. 150-200 sene öncesi Osmanlı döneminde, 3-5 kabileden oluşan Abhaz topluluğu, köyün bulunduğu mekana gelmişler ve burada bu köyü kurmuşlardır. Köyde, Bolu-Bilecik arasındaki vakalara bakan bir mahkeme mevcuttu. Bütün Abhaz ve Çeçen topluluklar bu mahkemede yargılanırlardı. Mahkeme adeta resmi bir hüviyete sahipti. Daha sonra, 93 Harbi sırasında Gürcüler önce Artvin'e yerleşmişlerdir. Oradan da bu bölgeye 1 hane Gürcü gelmiş ve onu daha sonra Gürcü Aileler takip etmiştir. 1950'li yıllarda köye Ordulu aileler de yerleşmiştir. Ordu'lu aileler önce Düzce'ye daha sonra Boğazköy'e yerleşmişlerdir. Köyde dengeli bir nüfus vardır (Türkdoğan, 2006).

Boğazköy'de evlilik müessesesi önemli bir yere sahiptir. Köy içinden evlenmek doğru görülmemiştir. Evlilikler daha çok dışevlilik şeklinde olmuştur. Bu köyde düğünler de daha çok Çerkez geleneklerine uyulmaktadır. Köydeki dini ritüeller de Hanefi mezhebine uyulmuştur. Genç kuşaklarda daha yeni yeni alkol tüketimi başlamıştır. Evlerde Gürcüce ve Abhazca konuşanlar azalmıştır. Köydeki insanlar kendilerini Müslüman olarak görmekle beraber köken olarak da Gürcü-Müslüman olduklarını ve Türk kimliğini de taşıdıklarını belirtmişlerdir (Türkdoğan, 2006).

Kışla Köyü ise, 93 Harbi nedeniyle, Kafkasya'dan göç eden Müslüman Gürcüler tarafından Abhazalar'dan satın alınmıştır. Köy 90 hanedir ve 3000 civarında nüfusa sahiptir. Köy tamamen Gürcüler'den oluşmaktadır (Türkdoğan, 2006).

İlk yerleşme yıllarında köy içi evlilik yaygınken, son 30 yıldan itibaren köy içi evlilik sanki yasaklanmış durumdadır. Umumiyetle yakın köylerde evlenilmektedir. Bu yüzden Gürcü'ce konuşanların sayısı gitgide azalmaktadır. Köyden tamamen kopma söz konusu değildir. Komşuluk ilişkisi son derece sıkıdır. Yaşlıların genç kuşaklar üzerinde sosyal denetimi son derece fazladır (Türkdoğan, 2006).

Genel olarak, Gürcü, Çerkez ve Abhaza etnik gruplarında kimlik oluşturma önemli ölçüde 'Müslümanım demekle' gerçekleşmektedir. Bu nedenle İslamiyet birlikteliği sağlamada ve din kardeşliğini oluşturmada temel unsuru teşkil etmektedir. Ancak Gürcü, Abhaza, Çerkez insanları grup kimliği duygusuna ek olarak standart kültüre de uyum sağlamaktadır. Bu insanlar kendilerini Türk olarak hissetmektedirler ve bundan da bir sakınca görmemektedirler (Türkdoğan, 2006).

3. SONUÇ ve ÖNERİLER

Etniklik ve etnik gruplar sözcükleri, sosyal bilimlerde özellikle de sosyolojide son yıllarda sıkça kullanılmaktadırlar. Fakat söz konusu kavramların yanlış çerçevelerde değerlendirilmeleri karmaşıklığı da beraberinde getirmektedir. Sosyologlar tarafından daha çok ülke içindeki kültürel farklılığı tanımlamada kullanılan terimler farklı sosyo-kültürel yapıyı içerir. Sınırları kesin çizilmiş ve baskın gruptan keskin ayrışmalar etnik grubu nitelirmede önemli etkindir (Keskingören, 1997). Sosyolojik bir olgu olan etnik gruplara politik yaklaşımlar ve uluslar arası ilişkiler açısından değerlendirmeler etnik gruplar olgusunun farklı olarak algılanmasına neden olmaktadır.

Günümüzde sosyolojik anlamda etniklik ve etnik gruplar olgusu önemli bir yere sahiptir. Bu olgular her toplumda farklı şekilde değerlendirilmektedir. Bu farklılığın asıl nedeni, her toplumun kendi norm ve değerleriyle ilişkilidir. Bundan dolayı her toplum farklı bir algıya sahiptir.

Etnik gruplar, bazı toplumlara uyum sağlarken bazı toplumların da sömürgesi olmaya mahkum olmuşlardır. Örneğin, Batı toplumlarında etnik gruplar, daima bir azınlık olarak görülürken Türk Toplumunda hoşgörüle karşılaşılmıştır.

Türkiye'de etnik gruplar yeterince irdelenmemiştir. Türkiye'de etnik gruplar üzerinde araştırma yapan az sayıda sosyolog vardır. Etnik grupları detaylı bir biçimde analiz eden sosyologlarımız arasında Türkdoğan ön plana çıkmaktadır. Türkdoğan, toplumumuzda etnik grupların önemli bir yere sahip olduklarını vurgulamıştır. Türkdoğan, Türkiye'de 13 etnik gruptan söz etmiştir. Bu etnik gruplar, Süryaniler, Malakanlar, Kazaklar, Yezidiler, Macarlar, Estonlar, Romanesler, Polonezler, Zazalar, Kürtler, Gürcüler, Abhazalar ve Çerkezler'dir. Türk etnik sosyolojisi, tarihi gelişim çizgisi, yapısal özellikleri ve kültürel değerleri nedeniyle, dil, duygu ve tarihsel bağlılıklarından kaynaklanan yumuşak bir doku üzerinde şekillenmektedir. Eğer, bu topraklar üzerinde yaşayan gruplar ve insanlar hakim toplumla dil, düşünce ve duygu bağlarıyla uyum içinde ise, etnikliği bir dinamik unsur olarak harekete geçirmek anlamsızdır. Halkımızın tarihi deneyimi, ümmet şemsiyesi altındaki dayanışmacı ve kuşatıcı özellikleri hiç bir vakit ırk veya soya dayalı bir etniklik olgusunun tarih sahnesine çıkmasına izin vermemiştir. Türkiye'deki etnik gruplara karşı hiçbir şekilde asimilasyoncu politikalar izlenmemiştir (Türkdoğan, 2006). Bunu incelediğimiz 13 etnik grupta da görmek mümkündür.

Türkdoğan'a göre, Türkiye'de etnik gruplar bir azınlık olarak görülmemiştir. Türkiye, bu etnik gruplara daima hoşgörüle yaklaşmıştır. Bundan dolayı bu etnik gruplarda ülkeye daha kolay uyum sağlamış ve bütünleşme gerçekleşmiştir. Türkiye dışındaki toplumlarda ise, bunun tam zıddı bir durum söz konusudur. Çünkü, onlar kültürden ziyade biyolojik özelliklere göre ırki yorumları göz önünde tutarak kendilerinden olmayanlara farklı şekilde olumsuz yaklaşmışlardır. Özellikle çokkültürlü ve çok etnikli Avrupa, Kanada ve Avusturya gibi toplumlarda bu durum daha belirgin olarak görülmektedir.

Genel olarak, Türkiye'deki etnik grupların Osmanlıdan günümüze kadar belirli aşamalardan geçerek geldikleri görülmektedir. Özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra sayıları oldukça artan ve ülkemize gelmek zorunda kalan etnik gruplar Türkiye'nin ayrılmaz bir parçası haline gelmişlerdir. Türk toplumu farklılıkları reddetmeden birlik içinde yaşama prensibiyle her daim onların yanlarında olarak bu gruplara olan yakınlığını ve samimiyetini hissettirmiştir.

KAYNAKÇA

Keskingören, T. (1997): "Sosyolojik Açıdan Etniklik", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Yapı ve Sosyal Değişme Ana Bilim Dalı, İstanbul.

Erkal, Mustafa E., B.B. ve F. B (1997): Ansiklopedik Sosyoloji Sözlüğü, İstanbul: Der Yayınları.

Erkal, Mustafa E. (2005). Küreselleşme Etniklik Çokkültürlülük, İstanbul: Derin Yayınları.

Erkal, Mustafa E. (2007). Yol Ayrımındaki Ülke, İstanbul: Derin Yayınları.

- Erkal, Mustafa E. (2014). Sosyoloji, İstanbul: Der Yayınları.
- Marshall, G. (1999). Sosyoloji Sözlüğü, (Çeviren: Osman Akınhay ve Derya Kömürcü), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Giddens, A. (2008). Sosyoloji, (Çeviren: Cemal Güzel), İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Say, Ö. (2003). 21. Yüzyılda Ulus, Çokkültürlülük Ve Etnisite, İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Seyyar, A. (2007). İnsan Ve Toplum Bilimleri Terimleri Ansiklopedik Sosyal Bilimler Sözlüğü, İstanbul: Değişim Yayınları.
- Türkdoğan, O. (2003). Çağdaş Türk Sosyolojisi, İstanbul: Kültür Sanat Yayıncılık.
- Türkdoğan, O. (2006). Etnik Sosyoloji, İstanbul: Timaş Yayınları.
- Türkdoğan, O. (2008). Türk Toplumunda Zazalar ve Kürtler, İstanbul: Timaş Yayınları.
- Türkdoğan, O. (2011). Türk Toplumunun Kültürel Dinamikleri, İstanbul: Kum Saati Yayınları.
- Türkdoğan, O. (2011). Türk Toplum Sistemi Ve Yapısal Sorunları, İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Türkdoğan, O. (2013). Günümüz Türk Toplumunda Doğu-Güneydoğu Ve Kabile-Aşiret Yapısı, Konya: Çizgi Kitabevi.